

til Riksbank (i offentlig sak). 117512

- D. De ble jo i 1940 arrestert på H. på grunn av Deres interesse for de militære forleggingsteder, hvordan forholdt det seg med det?
- T. Rittmester J., som har gitt denne begrunnelsen v e t, at min interesse ikke behovet være anset enn i embeds medfør på samme måten som hans egen fane deltok i det arbeid som tok sikte på en mulig krig.
- D. De viste stor interesse for dette - løstearbeidet f. eks.?
- T. Ja - en levende interesse for det arbeid jeg var satt til å passe. Jeg var valgt til formann i Kvinneskoles Arbeidsajelp, hvor kronprinsessen var overste leder, av 32 kvinneorganisasjoner enstemmig så sent som i Jan. 40, truss i et jeg også da var NS og gjorde den oppmerksom på det. Men da krigen kom ble jeg arrestert av norske soldater og ført til det militære forleggingstede, og ble der til min bror fikk varslet politiet, som etter fem timers forløp kom og satte meg i arrest i mitt eget hjem under politibevokting. De tyskerne kom til H. 18/4 forsvant politiet, men jeg ble altende i 10 dager, fordi jeg mente, at kun politiet, som hadde fått mitt adresse, kunde løse meg. Jeg forstod ikke "at jeg var fæi, da tyskerne kom, som politifulia. Estaoe sa.
- D. De hørte f. s. tale 9/4?
- T. Ja, gjenfortalt av andre, jeg hadde dengang ingen radio.
- D. Hvilket inntrykk gjorde det på Dem?
- T. At det var det beste som etter omstendighetene kunde skje.
- D. De hørte, at han erklarte seg som regjeringssjef?
- T. Det tar jeg ikke påta, men jeg forstod, han påtok seg styret.
- D. Kongen og regjeringen befalt seg lenger opp i landet og De syntes likevel dette var i orden?
- T. Ja, alle depoter og befestninger var i tyskernes vold og det var ikke mobilisert itide, så jeg antok det hele var håpløst.
- D. Har hvemsomhelst lov til å stå frem og overta regjeringemakten?
- T. Nei, ikke hvemsomhelst, men Q. var i Oslo og han var leder av et politisk parti, som hele tiden var gått inn for, at Norge skulde være nøytralt.
- D. Men det var ved valgene 33 og 36 tilstrekkelig dokumentert, at han ikke hadde folkets tillit.
- T. Ingen har vel hele folkets tillit. Men jeg tror nok at folket vilde sluttet opp om oss, hvis de hadde forstått, hva som virkelig foregikk.
- D. De forstod, at Norge var i krig, hvordan så De på det.
- T. I det øyeblikk den norske har kapitulerte og general Ruge nedla våpnene 9/6 40 gikk jeg ut fra, at vi vendte tilbake til den nøytraliteten, som hadde vært det norske folkets vilje.
- D. Hvordan kunde vi komme tilbake til nøytraliteten, når vi var hørtatt?
- T. Ved å være loyale overfor okkupasjonsmakten. Vi hadde selv undertegnet Norgeskjenssjonen og var underkastet dens bestemmelser bl. a. om lojalitet og et visst samarbeid.
- D. En ting er samarbeid, en annen ting er at vi ikke behovet gå aktivt inn for okkuperanten slik som NS gjorde.
- T. Det var vel også en oppfatning, at man kunde hjelpe til å bære landet frelst igjennom okkupasjonstiden. England hadde krenket vår nøytralitet, og vi følt det naturlig da, at tyskerne kom og opprettholdt den nøytraliteten vi hadde vært forpliktet til å passe.
- D. England hadde da ikke krenket vår nøytralitet på en slik måte som tyskerne gjorde ved å overfalle landet. Danmark hadde

sogar ikkeangrepspakt som ikke ble respektert.

- T. Ved Altmarkaffæren sa Hambro, at den var et flaggrant brudd på vår nøytralitet. Utenriksministeren beklaget seg over alle de ulovlige mineutlegginger.
- D. Men hva gjorde tyskerne - Først satte de seg i besittelse av landet.....
- T. De b e s a t t e landet for å holde det åpent for sitt øyemed og hindre England i å bruke det som operasjonsbasis mot dem.
- D. Har De sittet i alle disse årene uten å vite, at det var tyskerne som styrte i landet?
- T. Jeg var ofte engstelig for, at de vilde overta hele styret, men desto større fortjeneste mente jeg det var av våre å stå fast mot dem.
- D. Men når det ble dannet militæravdelinger, som kjempet for tyskerne var da det noe en var forpliktet til?
- T. Jeg har ansett militærgruppene på begge kanter som frivillige. Russland og Tyskland kom i krig, og våre kjempet mot bolsjevismen, som vi alltid har fryktet - og da måtte det jo bli på tysk side.
- D. Vener De vi kunde gjøre det uten å bistå tyskerne?
- T. Jeg kan ikke skjønne det er å bistå tyskerne. NS var hele tiden gått inn for kampen mot bolsjevismen, og jeg kan ikke skjønne annet enn at våre gutter kosekvent kjempet den kampen videre.
- D. Det er ikke spørsmål om h e n s i k t e n, men om De forstod at å ytet tyskerne bistand.
- T. N e i - jeg kan ikke forstå det.
- D. La meg stille spørsmålet litt enklere: en tysker og en russer står overfor hverandre, men kan ikke kjempe med en av dem uten å yte ham bistand.
- T. En kamp mellom en bolsjevikk og en tysker vilde ikke komme meg ved, så der vilde jeg ikke blande meg inn, men her gjaldt det N o r g e s sak, det var også v å r kamp, som jo alle forstod vinteren 39, da Finland kom i krig med Russland.
- D. Hørte De om Regiment Nordland? Det ble dannet f ø r krigen mot Russland.
- T. Det vi dengang hørte var, at tyskerne vilde gi guttene våre den militære utdannelsen, de ikke hadde kunnet få herhjemme, og det syntes jeg var fint, om vår tur til å forsvare oss skulde komme.
- D. Hvem mente De Norge skulde forsvares mot? Russerne?
- T. Ja - jeg vil heller kalle det bolsjevikkene, men ellers har de jo vært vår frykt helt fra Tsartiden, at angrepet skulde komme fra øst. At det har vært planer om å kjempe mot Vestmaktene har jeg aldri hørt tale om.
- D. Hørte De om at kongen og regjeringen var i England og fortsatt sin kamp for frigjøringen?
- T. Ja, de vilde jo fortsette krigen, men det måtte jo være for det Norge som ikke var okkupert. Det falt meg aldri inn, at de hadde rett til å beordre folket i et besatt Norge til å gå mot folkeretten og være illoyale.
- Aktor: Her er et brev, hvor De har skrevet: "Vi er jo i krig." (brevet blir dokumentert).
- T. Selvsagt visste jeg, at hele Europa var i krig. Jeg tenkte på alle de forskjellige land og at vi var trukket inn i stormaktsoppgjøret.
- D. Men de visste altså, at kongen og regjeringen fortsatte sitt arbeid for frigjøring?
- T. Jeg visste som sagt at de førte krig på vegne av det ubesatte

- Norge. At de likesom oss hadde gode hensikter, er jeg ikke i tvil om, men å forlange av et okkupert land, at vi skulde hjelpe dem med dette kan jeg ikke forstå er rett. Vi måtte holde oss til folkeretten.
- D. Jeg har visst at kongen og den lovlige regjering arbeidet for oss, trass i at jeg ikke er folkerettsekspert og det var nok for meg.
- T. Ja, så selvfølgelig kunne altså ikke jeg se på det. En har desuten ikke lov til å forlange av en minoritet, at fordi majoritetens standpunkt er sterkt følelsesbetont, er vi forpliktet til å se det som den. Og langt mindre, at vi skal straffes, fordi vi ser det anderledes.
- D. Forstod De ikke under okkupasjonen, at det dreiet seg om mer enn en politisk oppfatning? De har engstet Dem for partipolitikken, men no stod alle fra kommunister til ytterste høyre samlet mot dere / syntes De ikke det var rart?
- T. Ne i - jeg har alltid forstått og ofte sagt, at i negative ting er det ingen sak å få det norske folket til å stå enige - var det bare så lett i positive.
- D. Mente De ikke det var positivt å få frigjort Norge?
- T. Jo - men det mente vi vel allesammen, at vi ville.
- D. Mente De det var negativt ikke å bøye kne som tyske trelles?
- T. Negativt å samarbeide tyskerne og NS?
- T. M o t a n d m o t er alltid negativt, og slt det som ble gjort var negativt. O s s skulde de dyngne ned på den mest bestialske måte. Vis meg positive resultater av samarbeidet, så har vi jo nasjonal samling, og da skal jeg bøye meg for det.
- D. Det positive resultat så vi 7/6, da de lovlige myndigheter vendte hjem, og folket hadde stått sammen om sin konge og sin regjering lovlige regjering, selvom landet var okkupert.
- T. V i mener, at regjeringen N. ikke var uten skyld i det som hendte 9/4 40.
- D. Selv om en er uenig med regjeringen forstår vel De også, at en ikke kan gå med på den annen side, men følger de lovlige myndigheter.
- T. Dommeren kjenner sikkert til, at NS i stor utstrekning har bestridt selve lovligheten av regjeringen N. og under krigen var det nedrett etter min mening.
- D. hadde tyskerne å takke for, at han satt med regjeringsmakten. I ly av tyske våpen.
- T. Vi visste, at okkupanten i slike tilfeller har rett til å oppnevne personer av befolkningen til å administrere landet.
- D. Mene den lovlige regjering enno er i landet?
- T. Ja, no snakker sikkert D. om 9/4 og jeg har forklart, at jeg dengangen var advokaten fra Oslo og vet lite om, hva som foregikk Men jeg hadde full tillit til G.
- D. Lyttet De til London Radio?
- T. Jeg lyttet en tid til BBC, men var ofte svært skuffet. De ble sagt så mange uetterretteligheter om personer og ting, som jeg hadde betingelser for å danne om, så jeg trodde ikke på noe av det.
- D. Men det ga Dem vel et klart inntrykk av, hvordan de lovlige myndigheter stilte seg til G. selvom det også forekom uetterretteligheter?
- T. Nei, jeg la ingen vekt på det.
- D. Men var det riktig å høre saken bare fra en kant, burde en ikke høre den fra to sider og gjøre seg opp en mening og ikke lukke øene part ute?
- T. Det er hva de andre gjorde overfor oss i de årene de barde hårt på oss. Pressen var ikke åpen for oss før krigen.
- D. NS hadde sitt eget organ - at ikke De noe hadde med propaganda å gjøre vilde følge bedre ned?

- 4*
- I den tiden jeg hadde med propagandaen å gjøre hørte jeg London men jeg må fastholde, at der ble sagt så mange uetterretteligheter, at jeg ikke trodde på noe av det.
- D. De burde vært oppmerksom på, at De ble ensidig foret.
- T. NS-ide hadde vi arbeidet for i årevis før krigen, der var jeg fullstendig orientert og var gått inn for den. Jeg har alltid vært tyskvennlig, men det betyr da ikke, at jeg vilde de skulde ta landet mitt.
- D. Nei - jeg forstår det. Men De måtte forstå, at det norske folks stilling til NS var blitt en annen.
- T. Ja, en syndebukk skal det jo alltid være, når en krig kommer, og vi syntes det var urettferdig, at det skulde bli NS, når vi hadde sett klart hele tiden og hadde villet være nøytrale.
- D. La det ikke no annet i dette enn å bli ansett for syndebukk? Kjemmer De til, hvor det ble av general Hage?
- T. Han vilde ikke gi noen lojalitetserklæring og ble sendt i fangenskap til Tyskland, men han hadde nedlagt våpnene.
- D. Kegnet De da krigen for opphørt?
- T. Ja, selvsagt, han sa jo det var slutt.
- D. Det har De nok misforstått - men De anså altså krigen for avsluttet.
- Aktor: De er klar over, at våre øvrige offiserer, som var blitt frigitt senere ble sendt i krigsfangenskap?
- T. Jeg kjente ikke til det da det skjedde, men hørte om det senere. Det var jo nettopp fordi nordmennene i k k k hadde oppført seg som de skulde etter Haagerkonvensjonen.
- D. Men skjønner De ikke, at det var fordi vi var i krig fremdeles?
- T. Tyskerne hadde tidligere løslatt alle norske krigsfanger og hadde tillatt internerte tropper å vende tilbake fra Sverige. Og det viser, at det var Tysklands mening at vi ikke mer var i krig. Jeg tror ikke de offiserene som ble ~~en~~ sendt påny personlig hadde forbrutt seg, men nordmennene skulde straffes.
- D. Forholdet var vel, at man puttet inn andre folk.
- T. Det var nettopp derfor jeg mente vi burde være lojale, så tyskerne ikke skulde hisses til å gjøre slike ting.
- D. Skjønte De ikke, at dette måtte innebære, at vi fremdeles var i krig?
- T. Nei - jeg mener bestemt det var straff, fordi vi ikke fulgte Haagerkonvensjonens lover for et okkupert land. Når vi ikke gjorde det ga vi tyskerne påskudd til å sette offiserene i krigsfangenskap.
- D. Det norske folket stod som innbitte modstandere av tyskerne og nasjonalsosialismen.
- T. Jeg tviler ikke på, at en hel del har gjort det som de trodde var rett. Men etter Haagerkonvensjonen er det vi som har gjort det som var rett. Dessuten - det en har sett her i Norge, de er ikke nasjonalsosialisme, det er k r i g og o k k u p a s j o n. Hadde andre makter besatt landet vilde nok både Secret Service og GPU skapt liknende tilstander, som de Gestapo har skapt. Jeg debiterer ikke nasjonalsosialismen slike overgrep mer enn jeg debiterer demokratiet enigmord i gatene og sabotasjehandling.
- D. Mente De, at det samarbeid som Q. gikk inn for bare var det samarbeid han var forpliktet til?
- T. Ja, i høy grad. Forholdet mellom ham og Reichskomm. var meget lite godt.....
- D. Ja, Q. vilde nok gjerne rådd grunnen alene. Men det jeg gjerne vil vite er om De har ment, at Q. bare har samarbeidet med tyskerne i den utstrekning det var nødvendig.
- T. Ja -det har jeg bestemt trodd.
- D. Når gikk det opp for Dem, at den alminnelig mann i Norge oppfattet det som forræderi å gå inn i NS.?
- T. Det har da gått opp for meg fra første stund, men det kunde

- da ikke overbevise meg - jeg trodde jo jeg forstod litt mer enn mannen i gaten.
- D. De har skrevet en anmeldelse av en bok om statsakten på Akershus. Her ble det forsøkt å gjennomføre en omveltning av Norges statsforfatning.
- T. Jeg mente statsakten var innledningen til et helt norsk styre så vi kunde bli kvitt Reichskommisariatet.
- D. Men forstod De da ikke, at dette var en forandring av vår statsforfatning?
- T. Nei - vi gikk inn for et folkestyre med faglig kvalifiserte representanter istedetfor partipolitiske. Og jeg tror ikke vår grunnlov inneholder ett ord om partipolitikk og parlamentarisme.
- D. Nei, men en kan ikke bare holde seg til grunnloven, vi har også noe som heter sedvanerett, og den kan en ikke sette seg ut over uten videre.
- T. Vårt program var forelagt de lovlige myndigheter i 1933 og godkjent uten innvendinger. Hvis det var et brudd på konstitusjonen, måtte det da være gjort innvendinger.
- D. Men dette var å gjennomføre det med ulovlige midler.
- T. Ja- var det det? Okkupasjonsmakten hadde tilsatt våre folk det betyr vel, at det skulde styres etter deres prinsipper under okkupasjonen ihvertfall.
- D. Og siden tvinges inn på folket?
- T. Hvis krigen hadde fått det utfall vi ønsket, vilde tvang ikke blitt nødvendig. Mer enn halvparten av de som idag bærer navnet "gode nordmenn" vilde da frivillig fulgt oss og hjulpet oss med oppbyggingen.
- D. Så, det tror De. Når tror De folk forandret hodning?
- T. Da tyskernes tilbaketog begynte, og folk anet et annet utfall av krigen, enn det som først var antatt.

- - - - -

Senere:

- D. De har anmeldt en bok av HNO "Jødernes krig" - forstod De ikke hvor farlig det var å hisse mot jødene, mens tyskerne var i landet?
- T. Det var da ikke å hisse ~~til~~ mot jødene å gi faktiske opplysninger om faren ved deres makt og innflytelse. Og hva tyskerne angår kjente nok de saken, før de kom til Norge og leste HNO.s bok.
- D. Det var befolkningen De hisset - De kjenner sikkert overgrepene mot jødene.
- T. Jeg beklager dypt de ting som er hendt her, men jeg tror nok de vilde kommet uten HNO.s opplysninger. Boken antyder ingen slik løsning.
- D. og aktor: Ja, jeg har ikke lest boken.....
- T. Aldri hadde jeg tenkt meg, at slike ting skulde kunne skje hos oss. Og når jeg tidligere har spurt Q. har han alltid svart, at jodespørsmålet må løses, men på en menneskeverdig måte.
- D. Ja, men De måtte da forstå, at det var et ømtålig spørsmål å drøfte offentlig under okkupasjonen.
- T. Jeg trodde de fleste mennesker begynte å forstå spørsmålet idag (Jan 1947). Harry Blomberg skriver åpent og offentlig: "Verdensproblemene kan ikke løses uten at jødeproblemet blir løst. Og på den annen side: løs jødeproblemet og verdensproblemene er løst."
- D. Menner De virkelig, at de få jødene her i landet hadde en slik innflytelse, at de var farlige?

- T. Om her ikke hadde vært en eneste jøde i landet vilde vi likevel hatt problemet her. Gjennom sin veldige innflytelse på den internasjonale storfinans kan de dirigere hele verdens økonomiske liv. Jeg har som bankmann i 17 år hatt høve til å merke meg hvordan kriser og krakk avløser gode tider med påfallende regelmessighet, og har no endelig forstått at det var den internasjonale storfinans som stod bak.
- D. Nå, på d e t grunnlag altså..... men det berettiger ikke til disse rystende mennesketragediene. (Feldmannsaken var på det tidspunkt enno ikke kjent.)
- T. Nei, men den forsvarer jeg jo heller ikke. Jeg vil bare minne om, at det er ikke bare nasjonalsosialismen, som har sett jøddommen som en verdensfiende. Husk Inkvisisjonen, Korstogene og Russland i 1903 o.s.v.
- D. Nei, men menneskene burde vel være kommet litt lenger idag enn under Inkvisisjonen.
- T. Ja, men hva foregår ikke i Polen idag? Og mon ikke England får føle problemet temmelig hardt idag? (uttalt 24/1 47)
- D. Vi vet vel lite om, hva som foregår i Polen..... Og som kriste måtte de da reagere mot jødernes skjebne.
- T. Det var dog jødene som forlangte Kristus korsfestet og en forklaring må da dette ulykkelige folks skjebne ha?
- D. Vi bør da være kommet lenger no enn for nesten 2000 år siden Og vi kan ikke fortsette å straffe de nolevande jøder for det som skjedde dengang.

Senere:

- D. De har gitt HNS. en navneliste over kvinner, til hvem hun skulde sende en bok som het "Redselens år". Hva handlet den om?
- T. Den handlet om det året, da Randstatene sist var besatt av bolsjevikkene.
- D. Anti bolsjevikisk propaganda altså?
- T. Ja, autentiske opplysninger.
- D. Disse navnene - var det kvinner De mente trengte slike opplysninger?
- T. Det var ellers fornuftige kvinner, jeg mente det var umaken verd å prøve å åpne øynene på.